

นิราศภูเขาทอง

มาถึงบางอรรถนิทรีโคก
 โถ้สุธาหนาแน่นเป็นแผ่นพื้น
 เมื่อเคราะห์ร้ายกายเราก็ก่อน
 ล้วนหนามเหน็บเจ็บแสบคับแคบใจ
 ถึงเกร็ดย่านบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
 เดียวนี้มอญถอนใจจุกเหมือนตุ๊กตา
 โถ้สามัญผืนแปรไม่แท้เที่ยง
 นีหรือจิตคิดหมายมีหลายใจ
 ถึงบางพูดพูดดีเป็นศรีศักดิ์
 แม้พูดชั่วตัวตายทำลายมิตร

ยามวิโยคยากใจให้สะอื้น
 ถึงสี่หมื่นสองแสนทั้งแดนไตร
 ไม่มีที่พสุธาจะอาศัย
 เหมือนนกไรรังเรออยู่เอกา
 ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
 ทั้งผัดหน้าจับเขม่าเหมือนชาวไทย
 เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย
 ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด
 มีคนรักรสถ้อยอร่อยจิต
 จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพูดจา

พระสุนทรโวหาร (ภู่)

สุธา คือ พสุธา แผ่นดิน

สี่หมื่นสองแสน ในที่นี้คือสองแสนสี่หมื่น เป็นการคิดพื้นที่โลกตามคติโบราณในตำราไตรภูมิพระร่วง

แดนไตร โลกทั้งสาม ได้แก่ สวรรค์ มนุษย์ บาดาล

จับเขม่า การแต่งผมของหญิงสมัยโบราณ ใช้เขม่าเป็นละอองดำที่เกิดจากควันไฟหรือดินเป็นผสมกับน้ำมันหอม